

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0823U101598

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 05-12-2023

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ніколаєнко Валерія Олегівна

2. Valeriia Nikolaienko

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-5056-271X

Вид дисертації: доктор філософії

Шифр наукової спеціальності: 035

Назва наукової спеціальності: Філологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Філологія

Дата захисту: 09-01-2024

Спеціальність за освітою: Філологія

Місце роботи здобувача: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

III. Відомості про дисертацію

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ID 2867

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 16, 16.41.21, 16.31.42

Тема дисертації:

1. Лінгвокогнітивні характеристики англомовного наративу оніричного особистого досвіду
2. Linguo-cognitive analysis of English-language oneiric personal experience narrative

Реферат:

1. Дисертацію присвячено вивченню лінгвокогнітивних параметрів письмових англомовних оповідей про сновидіння як дискурсивного та наративного явища. Матеріалом дослідження є корпус із 538 англомовних письмових переказів сновидінь (157 200 слів), зібраних із онлайн-щоденників сновидінь на сайті dreamjournal.net. Дослідження виконане в теоретичних та методологічних рамках сучасної когнітивної лінгвістики, дискурсології та когнітивної наратології. Для описання лінгвокогнітивної природи процесу наративізації сновидіння дослідження фокусується на суб'єктному позиціюванні нараторів щодо оповідуваного оніричного досвіду. Для аналізу наративних жанрово-специфічних характеристик переказів сновидіння залучено поняття подієвості та поняття перспективи як конструктору, що організує ментальні простори оповіді. Наукова новизна дослідження полягає у запропонованій комбінованій методиці та

першому детальному вивченню англомовного дискурсу та наративу оповіді про сновидіння в ракурсі дискурсології та когнітивної наратології. В роботі було вперше описано переказ сновидіння як окремий жанр англомовного письмового наративу; з'ясовано тенденції евіденційного маркування оніричного досвіду в англомовному дискурсі; схарактеризовано частотність сенсорних семантичних модусів, залучених у концептуалізації досвіду сновидіння; виявлено тенденції суб'єктивного позиціонування нараторів стосовно оповіданого англійською мовою оніричного досвіду; змодельовано дуальне конструювання категорій наратора, фокалізатора, наративної перспективи та точки зору в англомовних оповідях про сновидіння; описано основні жанрові риси механізмів наративізації досвіду та смислотворення в наративі оповіді про сновидіння. Практична цінність дослідження пов'язана із можливим залученням отриманих висновків щодо концептуалізації оніричного досвіду в спецкурсах з теорії дискурсу (генрістики), когнітивної лінгвістики (теорії ментальних просторів), когнітивної наратології, квантитативних методів у лінгвістиці, корпусної лінгвістики. Висновки роботи також можуть бути використані під час виконання наукових досліджень студентів та аспірантів. Робота складається із трьох розділів, які послідовно викладають дискурсивні та наратологічні теоретичні і методологічні підвалини дослідження, аналіз засобів евіденційного та епістемічного маркування в дискурсі оповідей про сновидіння, когнітивну архітектуру подвійної наративної перспективи, подієвості та наративних просторів оповідей цього жанру та загальних висновків, в яких узагальнено здобутки дослідження та окреслено подальші перспективи його розвитку. Перший розділ «Методологічне підґрунтя вивчення письмових англомовних наративів оповіді про сновидіння» презентує аналітичний огляд релевантних для дисертаційного дослідження теоретичних та методологічних підвалів дискурсології та наратології. Письмовий наратив оповіді про сновидіння позиціоновано серед інших наративних жанрів та описані базові жанрово-релевантні характеристики культурної дискурсивної практики переказування сновидінь. Розділ завершується описом базових принципів, інструментарію та процедури вивчення наративу оповіді про сновидіння. Другий розділ «Лінгвальні засоби реалізації категорії евіденційності в письмових англомовних наративах про сновидіння» містить результати анотування корпусу за обраними підкатегоріями евіденційності, аналіз специфіки концептуалізації сенсорної природи оніричного досвіду та розбір її репрезентацій в наративі. Ревелятивну евіденційність в англійській мові витлумачено як концептуальну категорією, яка існує у взаємоконститутивній опозиції з антиревелятивною евіденційністю для встановлення опори на реальні знання та підтримку епістемічного контролю над концептуалізацією оніричного досвіду в оповіді. Встановлено, що через домінування в оповідях про сновидіння сенсорних евіденційних маркерів, оніричний досвід концептуалізується як виразно сенсорний. Третій розділ «Конфігурації наративних просторів та категорія перспективи в наративах оповіді про сновидіння» присвячено моделюванню динамічної наративної перспективи в оповідях про сновидіння з метою з'ясування жанрової специфіки таких оповідей. Обґрунтовано, що основною жанрово релевантною рисою наративу про сновидіння є подвійна подієвість, що в свою чергу формує динамічність функції перспективи та співіснування двох наративних просторів оповіді (реального та оніричного). Проаналізовано роль концептуальної інтеграції як механізму, який забезпечує наративне конструювання оніричного досвіду (смислотворення оніричного наративу) з оперттям на активацію та інтеграцію двох ментальних просторів.

2. This thesis addresses linguo-cognitive parameters of written English-language dream reports as discursive and narrative entities. The studied corpus consists of 538 English-language dreams reports (157,200 words) collected from online dream journals on the website dreamjournal.net. The study was carried out within the theoretical and methodological framework of modern cognitive linguistics, discourse studies, and cognitive narratology. The present research aims to describe the linguo-cognitive nature of the dream narrativization process and hence focuses on the narrators' subjective positioning regarding the narrated oneiric experience. In order to account for the genre-specific narrative characteristics of dream reports, the study applies the concept of perspective as a narrative construct that organizes narrative mental spaces of the story and links the perspective to eventfulness. The novelty of this research project resides in its combined methodology and the first detailed study of the discourse and narrative characteristics of the English-language dream reports from the perspective of discourse studies and cognitive narratology. Specifically, the tasks solved for the first time in this study include describing

the dream report a separate genre of written narrative; identifying the tendencies of evidential marking of oneiric experience; establishing the comparative frequencies of semantic sensory modes involved in the conceptualization of the dream experience; outlining the tendencies of subjective positioning of narrators in relation to the narrated oneiric experience; modeling the dual functioning of the categories of narrator, focalizer, narrative perspective and point of view in dream stories; revealing the distinctive genre features of the mechanisms of narrativity and meaning-making in the dream reporting narrative. The practical value of the study lies in the possible application of the findings on the oneiric experience conceptualization in optional courses in the discourse theory (genristics), cognitive linguistics (theory of mental spaces), cognitive narratology, quantitative methods in linguistics, and corpus linguistics. The findings of the study can also be used in undergraduate and PhD research. The thesis consists of three chapters that consistently address the discursive and narratological theoretical and methodological underpinnings of the study; the analysis of the evidential and epistemic marking in the discourse of dream reporting; the cognitive architecture of the split narrative perspective, double eventfulness and twofold configuration of narrative spaces of the narratives of this genre; and the conclusion that summarizes the findings of the study and outlines its further prospects. The first chapter “Methodological Foundations for the Study of Written English-language Dream Reports Narrative” presents an analytical review of the study’s theoretical and methodological underpinnings in the realms of discourse studies and narratology. The written narrative of the dream report is positioned among other narrative genres and its distinctive genre features are discussed in the light of dream retelling as a cultural discursive practice. I conclude the chapter with a description of the key principles, tools, and procedure for the study of the dream narratives. The second chapter “Linguistic Means of Evidential Marking in Written English-language Dream Reports” presents the results of manual corpus annotation with selected subcategories of evidentiality, as well as an analysis of the conceptualization of oneiric experience and its sensory nature as it is represented in the narrative. Revelative evidentiality in English is viewed as a conceptual category in mutually constituent opposition with anti-revelative evidentiality to sustain the reliance on real knowledge and support epistemic control over the conceptualization of oneiric experience in the narrative. It was established that due to the dominance of sensory evidential markers in dream reports, oneiric experience is conceptualized as distinctly sensory. The third chapter “Narrative Space Configurations and Narrative Perspective in Dream Reports” follows the modeling of a dynamic narrative perspective in dream reports in order to clarify the genre-determining features of these narratives. I argue that the distinct genre-determining feature of the dream reporting narrative is double eventfulness, which in turn renders dynamic the function of narrative perspective and informs the co-formation and cross-update of two narrative spaces of the story (that of reality and of dream). The role of conceptual integration is elucidated as a mechanism that provides for the narrative construction of oneiric experience (meaning-making of the dream retelling narrative) based on the activation and integration of two concurrent mental spaces.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Ніколаєнко В.О. (2021a). Наративні стратегії переказів сновидінь: інстанції фокалізації. Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Іноземна філологія, 92, 23-30. <https://periodicals.karazin.ua/foreignphilology/article/view/17225>

- Ніколаєнко В.О. (2022a). Жанрова специфіка оніричного нарративу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія, 55, 72-76. <http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v55/16.pdf>
- Nikolaienko, V. (2023a). Patterns of evidentials use in dream narratives. *Cognition, Communication, Discourse*, 26, 83-96. <http://doi.org/10.26565/2218-2926-2023-26-05>
- Bondarenko, I. & Nikolaienko, V. (2022). Like a bad dream: Navigating narrative spaces of pandemic-themed dream reports. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava*, 7(1), 2-32. <https://lartis.sk/wp-content/uploads/2022/06/BondarenkoNikolaienko.pdf>
- Ніколаєнко В.О. (2020a). Оніричний нарратив: проблема визначення. В *Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація : Тези доповідей XIX наукової конференції з міжнародною участю* (с. 106-108). Харків: Видавництво Точка.
- Ніколаєнко В.О. (2020b). Стратегії нарративізації сновидіння. В *Матеріали VII Всеукраїнської наукової конференції «Когнітивно-прагматичні дослідження професійних дискурсів»* (с. 89-91). Харків: Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна.
- Nikolaienko, V.O. (2020c). Intersemiotic texture of dream reports. В *Тези доповідей IX міжнародного заочного наукового форуму “Сучасна германістика: мова і світ людини”* (рр. 81-83). Харків : ХНУ імені В.Н.Каразіна.
- Ніколаєнко В.О. (2021b). Засоби вираження оніричної евіденційності. В *Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація.: Тези доповідей XX наукової конференції з міжнародною участю* (с. 47-49). Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна.
- Nikolaienko, V. (2021). Dream narratives: A case for an integrated theoretical approach. In *Proceedings of IALS conference 2021 “A game of theories.”* (p. 30). <https://ialsconference2021.wordpress.com/book-of-abstracts/>
- Ніколаєнко В.О. (2022b). Подієвість оніричного нарративу. В *Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація. Тези доповідей XXI наукової конференції з міжнародною участю* (с. 120-122). Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна.
- Ніколаєнко В.О. (2022c). Блендінг у моделюванні оповіді про сновидіння. В *Тези доповідей X ювілейного міжнародного заочного наукового форуму* (с. 59-61). Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна.
- Ніколаєнко В.О. (2023). Перспектива та метафора камери в нарративах сновидінь. В *Тези доповідей XXII наукової конференції «Каразінські читання: Людина. Мова. Комунікація»* (с. 92-94). Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна. https://drive.google.com/drive/folders/1_0EaLO9wIUO3QmsOuw736hhLnScfulIR
- Nikolaienko, V.O. (2023b). Viewpoint metaphor in trauma narratives of war in Ukraine. In *Proceedings of the Fifth International Communication Styles Conference: Communication in Times of Permacrisis* (p. 16). Kraków: Tertium. <https://tertium.edu.pl/wp-content/uploads/2023/04/ICS5-abstracts.pdf>

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бондаренко Євгенія Валеріївна

2. Ievgeniia Bondarenko

Кваліфікація: д. філол. н., професор

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0654-1791

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дойчик Оксана Ярославівна

2. Oksana Y. Doichuk

Кваліфікація: к.філол.н., доц.

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7921-1868

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Код за ЄДРПОУ: 02125266

Місцезнаходження: вул. Шевченка, буд. 57, Івано-Франківськ, 76018, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Крисанова Тетяна Анатоліївна

2. Tetiana Krysanova

Кваліфікація: д. філол. н., доц.

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9456-3845

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Волинський національний університет імені Лесі Українки

Код за ЄДРПОУ: 02125102

Місцезнаходження: проспект Волі, буд. 13, Луцьк, Луцький р-н., 43025, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мартинюк Алла Петрівна

2. Alla Martynyuk

Кваліфікація: д. філол. н., професор

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2804-3152

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Морозова Олена Іванівна

2. Olena Morozova

Кваліфікація: д. філол. н., професор

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7223-0337

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Код за ЄДРПОУ: 02071205

Місцезнаходження: майдан Свободи, буд. 4, Харків, Харківський р-н., 61022, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Сектор науки: Університетський

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Шевченко Ірина Семенівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Шевченко Ірина Семенівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Шевченко Андрій Олександрович

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна